

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğrencilerinde Kişi-Durum Yaklaşımına Göre Yardım Etme Eğilimi

The Tendency of Helping According to
Person-Situation Approach in Guidance and
Psychological Counseling Students

Ezgi SUMBAS¹, Nilgün ÖZTÜRK²

¹Inönü Üniversitesi, Malatya

• ezgi.sumbas@inonu.edu.tr • ORCID > 0000-0001-5450-6400

²Inönü Üniversitesi, Malatya

• nilgun.ozturk@inonu.edu.tr • ORCID > 0000-0003-2593-9076

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 1 Temmuz / July 2021

Kabul Tarihi / Accepted: 20 Haziran / June 2022

Yıl / Year: 2022 | Cilt – Volume: 41 | Sayı – Issue: 2 | Sayfa / Pages: 423-454

Atıf/Cite as: Sumbas, E. ve Öztürk, Z.N. "Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğrencilerinde Kişi-Durum Yaklaşımına Göre Yardım Etme Eğilimi - The Tendency of Helping According to Person-Situation Approach in Guidance and Psychological Counseling Students"

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ondokuz Mayıs University Journal of Faculty of Education, 41(2), December 2022: 423-454.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: ...

Yazar Notu / Author Note: "5.Uluslararası Erciyes Bilimsel Araştırmalar Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur. Presented as an oral presentation at the 5th International Erciyes Scientific Research Congress."

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ÖĞRENCİLERİNDE KİŞİ-DURUM YAKLAŞIMINA GÖRE YARDIM ETME EĞİLİMİ

ÖZ:

Bu çalışmanın amacı, psikolojik danışman adaylarının kişi-durum yaklaşımına göre yardım etme eğilimlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın katılımcıları bir kamu üniversitesinin rehberlik ve psikolojik danışmanlık programının farklı sınıf düzeylerinde eğitimlerine (1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıf) devam eden lisans öğrencileridir. Araştırmada amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 269'u (%71,7) kız, 106'sı (%28,3) erkek olmak üzere toplam 375 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma verilerini toplamak amacıyla Yardım Yönelimi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada, psikolojik danışman adaylarının yardım etme eğilimlerinin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre değişip değişmediğini belirlemek için t testi ve ANOVA yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulguları, PDR öğrencilerinin kişi-durum yaklaşımına göre yardım etme eğilimlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre değişmemekle birlikte cinsiyet değişkenine göre değiştiğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Yardım Etme Eğilimi, Psikolojik Danışman Adayları, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi.

THE TENDENCY OF HELPING ACCORDING TO PERSON-SITUATION APPROACH IN GUIDANCE AND PSYCHOLOGICAL COUNSELING STUDENTS

ABSTRACT

The purpose of the present study was to uncover the helping tendencies of the counseling candidates according to the Person-Situation Approach. The participants of the study were undergraduate students of the guidance and psychological counseling program of a state university in different grades (1st Grade, 2nd Grade, 3rd Grade, and 4th Grade). The criterion sampling method, which is one of the purposeful sampling methods, was used in the study. The study group consisted of 375 students, 269 (71.7%) females and 106 (28.3%) males. The Help Orientation Scale was used to collect the study data. The t-test and ANOVA methods were used in the study to determine whether the psychological counselor candidates' helping tendencies changed according to gender and grades. The findings of the study show that the tendency of helping counselors according to the Person-Situation

Approach does not change according to the grades variable but changes according to the gender variable.

Keywords: *Tendency to Help, Counselor Candidates, Gender, Grades.*

GİRİŞ

Bireyin her gelişim döneminde sağlıklı ve uyumlu bir gelişim sürdürebilmesi ve böylece kendisini gerçekleştirmesini amaçlayan psikolojik danışma, rehberlik hizmetleri bireylerin kendini tanıma ve anlama, karar verme, amaç belirleme, kendini kişisel tehlikelerden koruma, üstün ve sınırlı yönlerini kabul etme ve geliştirme, meslekleri keşfetme gibi eğitimsel, mesleki ve kişisel alanlarda gelişmelerini sağlamak ve değişen toplum yapısına uyum sağlamalarını gerçekleştirmek amacıyla bireylere hizmet veren bir yardım mesleğidir (Kepçeoğlu, 1995; Kuzgun, 1995; Tan, 1992; Günseli, 2008; Yeşilyaprak, 2004; Yurtal, 2008). Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetini gerçekleştirecek olan uzmanların bazı niteliklere sahip olması gerekmektedir. Ulusal Mesleki Rehberlik Derneği, psikolojik danışmanların insanlara karşı ilgili, sabırlı, duyarlı, duygusal bakımdan dengeli ve objektif, olgulara karşı saygılı ve güvenilir özelliklere sahip olmaları gerektiğini belirtmektedir (Kuzgun, 1995). Hackney ve Cormier'a (2008) göre psikolojik danışmanlar, kişisel farkındalık ve anlayışa sahip, kültürel unsurların bireyler üzerindeki etkisini dikkate alan ve buna duyarlı olan, açık fikirli, yetkin, nesnel, güvenilir, kişilerarası ilişkilerde çekici, içten, kabul edici ve empati kurabilen meslek elemanlarıdır. Psikolojik danışmanların gerekli yardım etme becerileri konusunda uzmanlaşmış (Voltan-Acar, 2005) olmaları beklenmektedir. Günlük yaşamda yardım etme, bir kişinin bir sorununu çözmesine, bir şeyi başarmasına ya da bir şeyi daha kolay hale getirmesini sağlayan eylemler olarak tanımlanmaktadır (Schein, 2010). Bir başka ifadeyle yardım etme davranışı, bir zorunluluk ya da görev olmadığı halde diğer kişilere yardım etmeye veya işle alakalı sorunların ortaya çıkmasını önlemeye yönelik gönüllü davranışları içermektedir (George ve Jones, 1997). Yardım etme davranışının birbirinden farklı formları bulunmaktadır. İlk yardım şekli "informal" yardımdır. Tüm kültürlerde, informal yardım kurumsallaştırılmış ve medeni bir toplum olmanın temeli olarak değerlendirilmiştir. İnfomal yardım, ahlaki, etik ve medeni davranış kurallarının bir parçası olarak da düşünülebilir. Böyle bir yardım her zaman rutin bir şekilde gerçekleşmektedir. Bir diğer yardım şekli "yarı-formal" yardımdır. Yarı-formal yardım, kişisel olarak daha az ilişkide bulunulan bireylerden sundukları hizmet ya da bilgi için ödeme yaparak yardım talebinde bulunma şeklinde gerçekleşmektedir. Örneğin evimiz, arabamız, bilgisayarımız ve görsel-işitsel araçlarla ilgili yardıma ihtiyaç duyduğumuzda çeşitli teknisyenlerden alınan yardım yarı-formal yardımdır. Üçüncü yardım şekli "formal" yardımdır. Kişisel, sağlık veya psikolojik olarak

duygusal zorluklar yaşandığı ve yardıma ihtiyaç duyulduğunda alanında lisans eğitimi almış olan uzmandan tıbbi, yasal veya psikolojik yardım alma şeklinde ortaya çıkan yardım formudur. İnsanlar formal yardımda bireysel olarak kendilerini ile ilgilenmeleri için doktorlara, avukatlara, danışmanlara, sosyal hizmet uzmanlarına, psikologlara ve psikiyatlara başvururlar. Bu durumlarda yardım etme süreci, alanında uzman olan profesyonellerden alındığından sunulan hizmetler sözleşmelerin, zaman çizelgelerinin ve ödemenin yer aldığı resmi bir prosedürü içermektedir (Schein, 2010). Dolayısıyla psikolojik danışmanlık ve terapi formal yardım anlamına gelmektedir (Barker ve Pistrang, 2002). Alan yazın yardım etme davranışını kişilik özellikleri ya da davranış üzerindeki durumsal faktörler açısından ele almaktadır (Duru, 2002; Romer, Gruder ve Lizzadro, 1986; Gergen, Gergen ve Meter, 1972; Staub, 1978). Pek çok durumsal faktörün yardım etme davranışını etkilediği belirtilmektedir (Mischel, 2013). Kişinin ruh hali bu durumsal faktörlerden biridir (Carlson ve Miller, 1987; Carlson, Charlin ve Miller, 1988; Clark ve Waddell, 1983; Underwood, Framing ve Moore, 1977). Bireylerin depresif bir ruh halindeyken tutarlı bir şekilde yardımseverlikle ilgilenmemeleri ruh hali durumuna örnek olarak (Carlson ve Miller, 1987) verilebilir. Diğer bir durumsal faktör yardım durumunun muğlaklığıdır (Clark ve Word, 1974). Yardıma ihtiyacı olan kişinin sıkıntısının ya da durumunun insanlar tarafından yardım edilebilecek bir durum olarak algılanması/algılanmamasını yardım durumunun muğlaklığına örnek olarak verilebilir (Ashton ve Severy, 1976). Bir diğer durumsal faktör yardıma ihtiyaç duyan kişinin durumunun sıra dışılığıdır. Bu kapsamda Bridges ve Clark'ın, (2000) çalışmaları örnek verilebilir. Bireylerin göndermiş oldukları mektupların kaybolması ya da iade edilmemesinde yardıma ihtiyaç duyanlar üzerine yaptıkları çalışmalarında kentsel alanlarda kaybolan mektupların kırsal alanlarda kaybedilen mektuplara göre daha az iade edildiği görülmüştür. Dürüstlük, alçakgönüllülük, sevecenlik, özgeci güdüler ve yardımseverlik gibi kişilik özellikleri gönüllülük ve prososyal davranışlarla ilişkilidir (Lefevor ve Fowers, 2016). Sevecenlik, yardım etme davranışı ile ilişkili çok temel bir özelliktir. Özgecilik ve mülaimlik gibi bazı özellikler yardım etme davranışı ile doğrudan ilişkili iken alçak gönüllülük, boyun eğme, doğruluk gibi özellikler yardım etme davranışı ile doğrudan ilişkili olmayabilir (Costa ve McCrae, 1992). Hem kişilik özellikleri hem de durumsal faktörleri bir araya getiren yardım etme davranışı modeli Romer vd. (1986) tarafından geliştirilmiştir. Geliştirilen bu model Ribal'in (1963) kişilik tipolojisine dayandırılmıştır. Ribal'in (1963) yardım etme modeline göre bireyler, kişilerarası davranış alanında iki temel boyutta farklılık göstermektedirler. İlk boyut, ihtiyacı olanlara yardımda bulunmak (nurturance, yardım verme), ikinci boyut, bireyin ihtiyaç hissettiğinde diğer insanlardan yardım alması (yardım alma) şeklindedir. Yardım verme boyutu, bireylerin yaşamış oldukları endişeleri ve üzüntüleri fark ederek bu kişilere destek olmayı ve endişeyi azaltma eğilimini içermektedir. Bu nedenle sevecen (şefkatli, merhametli) olan bireyler yardıma ihtiyacı olanlara yardım etmeye eğilimliken sevecen olmayan bireyler yardıma ihtiyacı olanlara yardım etmektен

kaçınma eğilimindedirler. Yardım alma boyutu ise, özellikle ihtiyaç hissettiğinde diğer insanlardan yardım ve duygudaş destek alma eğilimini içermektedir. Yardım alan bireyler başkalarından yardım alınmasını teşvik etme eğilimindeyken yardım almayan bireyler bağımsızlığı tercih etme ve başkalarından yardım almaktan kaçınma eğilimindedir.

Yardım alma boyutu, ilgi çekici (ilginç) kişi-durum etkileşimleri içermektedir. Bu boyutta, bir kişinin başkalarından yardım alabileceği durumlarda, yardım veren kişiler, yardım vermeyen kişilere göre daha fazla eylemde bulunacak şekilde hareket ederler. Bununla birlikte, bağımsız hareket edilecek durumlarda yardım almayan kişiler, yardım alan kişilere göre daha hızlı harekete geçme olasılığına sahiptirler. Yardım alma boyutu, sosyal duruma bağlı olarak farklı yardım eğilimlerini ortaya koymaktadır (Romer vd. 1986).

Bu iki farklı boyutun 4 kişilik tipinde yardım alma ve yardım verme davranışı farklılaşmaktadır. Bu kişilik tipleri özgeci (alturistic) tip, alıcı-verici tip, kendi kendine yeten tip ve bencil tip şeklindedir. Özgeciler, diğerlerine yardım etmeye istekliyken, diğerlerinden yardım almak konusunda istekli değildirler. Özgeciler, yardıma ihtiyaç duyanlara yardım etmelerine rağmen yapmış oldukları yardımlar maddi ya da manevi olarak ödüllendirilmek istendiğinde yardım etme davranışından kaçınmaktadırlar. Dolayısıyla maddi ya da manevi ödülle ilgilenmezler. Alıcı vericiler, diğerlerine yardım etmek için motive olmuşlardır. Ancak yapmış oldukları yardımın karşılığında herhangi bir ödül aldıklarında, yardım etme eğilimleri yükselmektedir. Diğerlerinden yararlandıkları ölçüde yardım etme eğilimindedirler. Diğer iki kişilik tipi ise yardım vermeyen kişilik tiplerinin farklı türüdür. Benciller, diğerlerinden yardım almaya istekliyken, yardım vermeye istekli değildirler. Yardım almaya motive olmuşlardır. Yardım etmemenin bedeli ağır olmadıkça ve alacakları ödül büyük olmadıkça diğerlerine yardım etmekte istekli değildirler. Kendi kendine yetenler, diğerlerine yardım etmedikleri gibi diğerlerinden yardım almak konusunda da isteksizdirler. Dört kişilik tipinden (özgeciler, alıcı-verici, kendi kendine yeten, bencil) oluşan model, yardım etme eğilimi açısından insanlarda dört kişilik tipinden herhangi birinin diğerlerine göre daha baskın olabileceğini belirtiyor olması rağmen aynı zamanda yardım etme davranışını güdüleyen çeşitli olası nedenleri de açıklamaktadır. Bu nedenle, model göreceli olarak yardım veren kişilerin (yani, özgeciler ve alıcı-vericilerin) yardım vermeyen kişilere (yani bencil ve kendi kendine yetenler) göre yardımsever olma olasılıkları daha fazla olduğu anlamını da belirtmektedir (Romer vd., 1986).

Yardım etme eğilimi gerektiren bir mesleğe yönelmiş bireylerin bu gerekliliğe ne ölçüde sahip olduklarını kişi-durum bağlamında araştıran bir araştırmaya rastlanmamıştır. Alan yazın incelendiğinde yardım etme eğilimi ile ilgili yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda Duru (2002) öğretmen adaylarının empati ve yardım etme eğilimini, Çivitçi ve Arıcıoğlu (2012)

psikolojik danışmanlık ve rehberlik son sınıf öğrencileri ile beş faktör kuramına dayalı kişilik özelliklerinin (dışadönüklük, duygusal dengesizlik, yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık) yardım etme stillerini, Arıcıoğlu ve Owen (2010) psikolojik danışma ve rehberlik dördüncü sınıf öğrencilerinin duygusal motor, somut/durumsal, soyut ve diyalektik/sistemik olarak gruplanan bilişsel stiller/yardım etme stillerinden hangilerini tercih ettiklerini, Serpen ve Hasgöl (2018) bir yardım mesleği olan sosyal hizmet öğrencilerinin yardım tutumlarını incelemiştir. Bu çalışmalar dışında yardım etme eğilimine yönelik başka çalışmalara ulaşılamamıştır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik yardım hizmeti sunan bir meslek alanı olması nedeniyle bu mesleğe yönelerek alanda lisans eğitimine devam eden öğrencilerin yardım etme eğilimine sahip olup olmadıklarının araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Psikolojik danışman adaylarının gerekli yardım etme becerileri konusunda uzmanlaşmalarını sağlamak için “Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri”, “Bireysel Psikolojik Danışma Uygulamaları”, “İnsan İlişkileri ve İletişim”, “İlköğretimde Rehberlik”, “Grup Rehberliği”, “Grupla Psikolojik Danışma” dersleri Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programında yer almaktadır. Programda yer alan bu derslerin bir yardım mesleği olan Psikolojik Danışma ve Rehberlik çalışanlarında kişisel farkındalık ve anlayışa sahip olma, kültürel unsurlara duyarlılık kazanma, güvenilir olma, kişiler arası ilişkilerde başarılı olma, empati kurma, iş birliği yapma ve paylaşma becerilerini geliştirerek yardım etme eğilimleri üzerinde etkisinin olup olmadığının da belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü yardım mesleği olan Psikolojik Danışma ve Rehberlik çalışanlarının mesleğinin gereği olarak daha empatik olmaları ve daha prososyal davranışta bulunmaları beklenmektedir (Kapıkıran, Kapıkıran ve Başaran, 2010). Dünya Sağlık Örgütü’nün (2001) verilerine göre yaklaşık 450 milyon insan ruhsal ve fiziksel sağlık problemlerinden muzdariptir. Dünya Sağlık Örgütünün hazırlamış olduğu sağlık problemleri listesinde ruh sağlığı problemleri ilk 10’da yer almaktadır. Dolayısıyla ruh sağlığı hizmetine olan ihtiyaç tüm ülkelerde artmakta ve “küresel hastalık yükünün %12’sini ruhsal hastalıklar” oluşturmaktadır. Belirtilen bu yüksek oranların yardım hizmeti sunan mesleklerin önemini ortaya koyduğu düşünülmektedir.

Yardım etme davranışı üzerinde etkisi olabilecek değişkenlerden birisinin de kişi-durum ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencilerinde yardım etme davranışını etkileyen faktörlerden biri olduğu düşünülen, kişi-durum etkisinin anlaşılması ve bu konuda yapılabilecekler konusunda birtakım stratejiler geliştirilmesine katkı sunabilir. Bu çalışmanın temel amacı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık öğrencilerinde kişi-durum yaklaşımına göre yardım etme eğiliminin incelenmesidir. Ayrıca Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık öğrencilerinin yardım etme davranışını etkileyen demografik değişkenler de (cinsiyet ve sınıf düzeyi) belirlenmeye çalışılmıştır. İnsanların kadın ve erkek cinsiyet rollerine yönelik toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının olduğu alanyazın-

da görülmektedir. Eagly ve Crowley (1986) yardım etme davranışını yönlendiren normların/standartların kadın ve erkek cinsiyet rollerinde oldukça farklı olduğunu savunmaktadırlar. Kalıp yargı araştırmalarında kadınlardan, başkalarının kişisel ve duygusal ihtiyaçlarını önemsemeleri, hizmet sunmaları ve daha genel olarak, başkalarının hedeflerine doğru ilerlemelerini kolaylaştırmaları beklenmektedir (Eisenberg ve Lennon (1983). Kalıp yargı araştırmalarında, kadınlar tipik olarak erkeklerden yalnızca yardımseverlik açısından değil, aynı zamanda nezaket, şefkat ve kendini tamamen adama yeteneği açısından da daha olumlu değerlendirilmiştir (Bern, 1974; Ruble, 1983). Ayrıca kızların genellikle erkeklerden daha empatik olduğu ileri sürülmektedir (Hoffman, 1977).

Yardım etme davranışını etkileyebileceği düşünülen diğer değişken ise sınıf düzeyidir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık öğrencileri 1. sınıf ve 2. sınıf düzeyinde (örneğin, *Psikolojiye Giriş, Gelişim Psikolojisi, Öğrenme Psikolojisi vb*) daha çok alana giriş niteliğindeki dersleri alırken 3. sınıf ve 4. sınıf düzeyinde alanla ilgili temel dersleri (örneğin, *Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri, Bireysel Psikolojik Danışma Uygulamaları, Psikolojik Danışma Becerilir vb*) almaktadırlar. Özellikle daha ileri düzeyde alınan temel derslerin öğrencilerde empati kurma becerilerini ve empati kurma düzeylerini olumlu etkileyeceği düşünülmektedir. Sınıf düzeyine yönelik olarak alınan derslerin farklılaşmasının öğrencilerde yardım etme davranışlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Empati kurmanın yardım etmeyi kolaylaştıracağı belirtilmektedir (Duru, 2002; Royzman ve Kumar, 2001). Bu amaç doğrultusunda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır. Öğrencilerin kişi-durum yaklaşımına göre yardım etme eğilimleri,

- a. Cinsiyete
- b. Sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. İlişkisel tarama modeli birden çok değişken arasındaki etkileşimlerin varlığını ortaya koymak amacıyla kullanılır (Karasar, 2005). Kesitsel bir çalışmadır. Kesitsel çalışmada belirli bir zaman diliminde farklı özelliklerdeki grupların benzer özellikleri incelenmektedir (Çaparlar ve Dönmez, 2016). Bu çalışmada 2019-2022 bahar yarı yılında RPD bölümüne devam eden dört farklı sınıf düzeyinden öğrenciler ile çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü öğrencileridir. Evren 400 PDR öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, bir kamu üniversitesinde eğitimine devam eden Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü 1. 2. 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu çalışmada amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, daha detaylı araştırma yapabilmek için araştırmanın amacına uygun grupların seçilmesidir. Ölçüt örneklemede, örneklemin araştırmanın amacı ile ilgili belirli niteliklere sahip grupların seçilmesi esastır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Bu araştırma için belirlenen nitelik Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü öğrencisi olmaktır. Örneklem seçiminde $k = N/n$ formülü kullanılmıştır. Bu doğrultuda 100 kişilik sınıflar olması sebebi ile $400/100=40$ birim olacak şekilde her bir sınıf düzeyinden öğrenciye ulaşılmıştır.

Demografik özelliklere ilişkin tablo aşağıdadır.

Tablo 1. Demografik Özellikler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	269	71,7
	Erkek	106	28,3
Sınıf	1	101	26,9
	2	116	30,9
	3	117	31,2
	4	41	10,9
TOPLAM		375	100

Toplam 375 öğrenciye ulaşılmıştır. Öğrencilerin 269'u (%71,7) kadın, 106'sı (%28,3) erkektir. 101 öğrenci 1.sınıfa (%26,9), 116 öğrenci 2.sınıfa (%30,9), 117 öğrenci 3. sınıfa (%31,2), 41 öğrenci 4. Sınıfa (%10,9) devam etmektedir. Örneklemin yaş ortalaması $\bar{X}=20,59$ 'dur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla Yardım Yönelimi Ölçeği ve katılımcıların cinsiyet ve sınıf düzeyi bilgilerine ulaşabilmek için kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Yardım Yönelimi Ölçeği (YYÖ): Romer vd. tarafından (1986) yılında geliştirilen ölçek Duru tarafından (2002) Türkçeye uyarlanarak, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek 18 gerçek yaşam durumuna bireylerin modeldeki dört farklı kişilik tipine bağlı olarak verebileceği yardım tepkilerini ölçmektedir. Yani ölçekte; özgecilik, alıp-verici, kendi-kendine yeten ve bencil olmak üzere 4 alt boyut bulunmaktadır. Ölçekteki her bir soru bir kişilik tipinin tepkisini yansıtacak şekilde yapılandırılmıştır. Bireylerin hangi kişilik tipine uygun oldukları verdikleri yanıtların Z puanına çevrilmesi ile elde edilmektedir. Yardım verme tepkileri, 1 (evet) ve 0 (hayır) yanıtlarını üzerinden puanlanmakta, alınan yüksek puan yardım eğilimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek için yapılan uyarlama çalışmasında, dil eşdeğerliliğine yönelik yapılan analizde, Türkçe ve İngilizce uygulamaları arasındaki ilişki, $r=.75$, $p<.01$ olarak, ölçeğin iki uygulama arasındaki test-tekrar test güvenilirliği, ($n=84$), $r=.75$, $p<.01$ olarak ve iç tutarlılık güvenilirliği analizlerinde alpha (α) katsayısı ($n=84$), $\alpha= .68$, $p<.01$ olarak bulunmuştur (Duru, 2002). Bu çalışmada alt boyutların cronbach alpha değerleri şu şekilde sıralanmaktadır; özgecili için .86, alıp-verici için .84, kendi-kendine yeten için .82 ve son olarak bencil için .80 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tamamı için cronbach alpha değeri ise .80'dir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri 2019-2020 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde yüz yüze toplanmıştır. Araştırma için gerekli etik kurulu onayı (13/03/2020-E.21885) alındıktan sonra sorumlu öğretim üyelerinin izni doğrultusunda PDR normal öğretim ve ikinci öğretim öğrencilerine ölçekler uygulanmıştır. Uygulamalar öncesinde bilgilendirilmiş gönüllü olur formu hazırlanmış ve ölçek ile birlikte dağıtılmıştır. Tüm ölçek uygulamaları araştırmacılar tarafından yürütülmüştür. Uygulamalar yaklaşık 20-25 dakika arasında tamamlanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS 21 istatistik programı kullanılmıştır.

Araştırmada toplanan veriler analiz aşamasına geçilmeden önce analiz için hazırlanmıştır. Araştırmada başlangıçta 386 öğrenciye ulaşılmıştır. Uygulamada ölçme aracını eksik ve hatalı dolduran öğrenciler veri setinden çıkarılmış ve bu işlem sonrasında veri seti 375 kişiden oluşmuştur. Verilerin normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığını belirleyebilmek için verilerin dağılımında çarpıklık-basıklık değerleri incelenmiştir.

Veri analizlerinde PDR öğrencilerin yardım etme eğilimlerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla t testi ve ANOVA yöntemi kullanılmıştır. Gruplar arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi kullanılmıştır. PDR öğrencilerinin yardım etme eğilimleri aritmetik ortalamaya göre değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerinin yardım etme eğilimleri bazı değişkenlere göre analiz edilmiş ve bunlara ilişkin sonuçlar aşağıda sırasıyla verilmiştir.

PDR Öğrencileri ve Yardım Etme Eğilimi

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerinin yardım etme eğilimlerinin belirlenmesine yönelik olarak yapılan analiz sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. PDR Öğrencilerinin Yardım Etme Eğilimleri

	n	\bar{X}	Sd	%
Özgecilik Toplam	375	9.28	3.01	52
Alıp-Verici Toplam	375	4.09	1.79	22.8
Kendi Kendine Yeten Toplam	375	1.77	1.52	9.90
Bencil Toplam	375	2.73	1.50	15.30

Tablo 1'de görüldüğü üzere, rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğrencilerinde özgecilik, kendi kendine yeten, alıpvERICILIK ve bencillik alt ölçeklerinden elde edilen puan ortalamalarında en yüksek olan özgeciliktir. Dolayısıyla Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü öğrencileri özgecilik alt boyutunda daha yüksek puanlar almışlardır. Ölçek alt boyutlarından alınan yüksek puanlar o eğilimin varlığını göstermektedir. Sonuç olarak bölüm öğrencilerinin yardım etme eğiliminin özgecilik olduğu görülmektedir.

Yardım Etme Eğilimi ve Cinsiyet

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerinin yardım etme eğilimlerinin cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığına dair yapılan analiz sonuçları sırasıyla aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. PDR Öğrencilerinin Yardım Etme Eğilimi Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

		n	\bar{X}	SS	Sd	t	p	
CİNSİYET	Özgeciler Toplam	Kadın	269	9.20	2.89	2.89	-.81	.418
		Erkek	106	9.48	3.29	3.29		
	Alıp-Verici Toplam	Kadın	269	4.14	1.80	1.80	.82	.410
		Erkek	106	3.97	1.74	1.74		
	Kendi Kendine Yeten Toplam	Kadın	269	1.69	1.50	1.50	-1.71	.087
		Erkek	106	1.99	1.57	1.57		
	Bencil Toplam	Kadın	269	2.85	1.48	1.48	2.37	.018*
		Erkek	106	2.44	1.53	1.53		

p<0.05*

Tablo 2 de görüldüğü üzere, rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğrencilerinde özgecilik, alıp-vericilik ve kendi kendine yeten alt ölçeklerinden elde edilen puan ortalamalarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bencillik alt boyutunda kız (\bar{X} =2.85) ve erkek (\bar{X} =2.44) öğrencilerinin ortalamaları arasındaki fark anlamlıdır. Kız öğrencilerin bencillik puan ortalamaları, erkek öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir.

Yardım Etme Eğilimi ve Sınıf

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerinin yardım etme eğilimlerinin sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. PDR Öğrencilerinin Yardım Etme Eğilimi Alt Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre (ANOVA) Sonuçları

		n	\bar{X}	ss	Sd	F	p	Anamlı Fark
Özgecilik Toplam	1.sınıf	101	9.22	2.98	.29	.78	.50	-
	2.sınıf	116	8.99	3.00	.27			
	3.sınıf	117	9.46	3.13	.28			
	4.sınıf	41	9.70	2.84	.44			
Alıp-Verici Toplam	1.sınıf	101	4.02	1.91	.19	1.7	.16	-
	2.sınıf	116	4.31	1.72	.16			
	3.sınıf	117	3.83	1.73	.16			
	4.sınıf	41	4.34	1.75	.27			
Kendi Kendine Yeten Toplam	1.sınıf	101	1.80	1.45	.14	.21	.88	-
	2.sınıf	116	1.82	1.56	.14			
	3.sınıf	117	1.76	1.61	.14			
	4.sınıf	41	1.60	1.52	.21			
Bencil Toplam	1.sınıf	101	2.62	1.46	.14	1.84	.13	-
	2.sınıf	116	2.81	1.50	.14			
	3.sınıf	117	2.90	1.55	.14			
	4.sınıf	41	2.31	1.38	.21			

p<0.05*

Tablo 3'te görüldüğü üzere, rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğrencilerinde özgecilik, kendi kendine yeten, alıp vericilik ve bencillik alt ölçeklerinden elde edilen puan ortalamalarında sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Yardım etme eğilimleri sınıf düzeyine göre farklılaşmamaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, PDR öğrencilerinin kişi-durum yaklaşımına göre yardım etme eğilimleri bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, %52 ile en fazla özgecilik puanı yüksek olan öğrenciler vardır, daha sonra %22 ile alıp-verici puanı yüksek olan öğrenciler gelmektedir. Bencil puanı yüksek olan öğrencilerin sayısı %15.30'dur. En az ise kendi kendine yeten öğrenciler bulunmaktadır. Puan yüzdeleri 9.90 olarak görülmektedir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü öğrencileri özgecilik yardım etme eğilimine sahiptir. Araştırmadan elde edilen diğer bulgu PDR öğrencilerinde kişi-durum yaklaşımına göre yardım etme eğilimleri sınıf düzeyi değişkenine göre değişmemekle birlikte cinsiyet (yalnız bencillik alt ölçeği) değişkenine göre değişmektedir. Yardım etme

eğiliminde cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin bencillik düzeyleri, erkek öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksektir.

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık öğrencilerinin kişi-durum yaklaşımına göre en sık kullandıkları yardım etme eğiliminin belirlenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda, özgecilik, kendi kendine yeten, alıp-vericilik ve bencillik alt ölçeklerinden elde edilen puan ortalamalarında en yüksek olan yardım etme eğiliminin özgecilik olduğu görülmüştür. Özgecilik yardım etme eğiliminde, diğerlerine yardım etmek konusunda isteklilik söz konusu iken diğerlerinden yardım almak konusunda isteklilik söz konusu değildir. Romer vd. (1986) tarafından kişi-durum etkileşimine yönelik geliştirilen modelde göreceli olarak yardım veren kişilerin (özgeciler ve alıcı-vericilerin) yardım vermeyen kişilere (bencil ve kendi kendine yetenler) göre yardımsever olma olasılıkları daha fazla olduğu belirtilmektedir. Psikolojik danışmanların mesleklerini icra etme amaçlarına ulaşmak için ortaya koydukları bazı davranışları bulunmaktadır. Her meslek elemanından bu davranışları sergilemesi beklenmektedir. Psikolojik danışmanların mesleki değerlerinden biri olan yardımsever olma amaçsal değerler arasında yer almaktadır (İkiz, Topkaya ve Sağlam, 2021). Dolayısıyla psikolojik danışmanların ve psikolojik danışman adaylarının yardımsever olmaları oldukça önem arz etmektedir. Romer vd. (1986) tarafından geliştirilen modele göre PDR öğrencilerinin yardım veren kişiler grubunda yer aldıkları görülmektedir. Dolayısıyla elde edilen bu sonuç PDR öğrencilerinin yardımsever oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın sonucunda, cinsiyete göre RPD öğrencilerinin kişi-durum yaklaşımıyla yardım etme eğilimlerine bakıldığında, özgecilik, alıp-vericilik ve kendi kendine yeten alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık görülmezken yalnız bencillik alt ölçeğinde bir farklılık olduğu görülmüştür. 1970'lerde yapılan araştırmalarda cinsiyet kalıp yargılarının sabit kaldığına dair bazı kanıtlara ulaşılmış olmasına rağmen yapılan bir araştırma, kalıp yargı değişikliklerin 1968 ile 1975 arasında meydana geldiği sonucuna varmıştır (Petro ve Putnam, 1979). 1960'ların sonlarında Rosenkrantz, Vogel, Bee, Broverman ve Broverman (1968) tarafından geliştirilen Cinsiyet Rolü Kalıp Yargı Anketini (SRSQ), 1975'te Petro ve Putnam okul danışmanları örnekleminde kullanmış ve okul danışmanları üzerinde yapılan bu çalışmada kadın ve erkekleri birbirinden ayıran çok az özellik tespit edilmiştir. Ulusal alanyazında cinsiyetin bireylerin yardım etme davranışları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını inceleyen çalışmaların bulgularına baktığımızda benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Arıcıoğlu ve Korkut Owen (2010) PDR dördüncü sınıf öğrencilerinin hangi yardım etme stilini tercih ettiklerini araştırdıkları çalışmalarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Serpen ve Hasgül (2018) bir yardım mesleği olan sosyal hizmet öğrencilerinin yardım etme tutumlarının cinsiyete göre değişmediğini belirtmektedirler. Duru (2002) öğretmen adayları üzerinde yapmış olduğu çalışmada da cinsiyetin yardım etme eğilim puanları üzerinde anlamlı

bir farklılık yaratmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları üzerine yapılan araştırmalar, kadın cinsiyet rolünün yardımseverliği teşvik ettiğini vurgulamaktadır. Araştırmalarda, kadınlar yalnızca yardımseverlik açısından değil, aynı zamanda nezaket ve şefkatli olmak konusunda da daha olumlu olarak değerlendirilmiştir (Bem, 1974; Ruble, 1983). Ancak bu çalışmada yardım veremeyen kişilik tipinin bir türü olan bencilik alt ölçeğinde kız öğrencilerin puanlarının erkek öğrencilerin puanlarından daha yüksek çıkması Kravetz'in (1976) cinsiyet rolü kalıp yargılarının zamanla değiştiği varsayımını ile açıklanabilir. Dolayısıyla elde edilen bu sonuç erkek RPD öğrencilerinin kızlara göre yardımsever olma olasılıklarının daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir.

RPD öğrencilerinin sınıf düzeyine göre kişi-durum yaklaşımlı yardım etme eğilimlerinin, özgecilik, kendi kendine yeten, alıp vericilik ve bencilik alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu sonuç sınıf düzeyi değişkenine göre yardım veren grupta yer alan özgeciler ve alıcı-vericiler ile yardım veremeyen grupta yer alan bencil ve kendi kendine yetenler arasında bir fark olmadığı şeklinde de yorumlanabilir. Oysaki RPD öğrencilerinin Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri", "Bireysel Psikolojik Danışma Uygulamaları", "İnsan İlişkileri ve İletişim", "İlköğretimde Rehberlik", "Grup Rehberliği", "Grupla Psikolojik Danışma" derslerini lisans eğitimleri sürecinde almış olmaları nedeniyle sınıf düzeyi değişkenine göre yardım etme eğilimlerinde anlamlı bir farklılık olabileceği düşünülmüştür ancak araştırma sonucunda sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Ancak yardım etme davranışının genel durumu dikkate alındığında bireysel temelli bir yapıya sahiptir (Morrison, 1994). Bu çerçevede ele alındığında öğrencilerin yardım etme davranışlarında bir değişiklik olmamasının sebebi kendi bireysel tercihleri olabilir. Ayrıca yardım etme davranışının içeriği ve uygulanabilirliği kişinin öznel tercihlerine bağlıdır. Her ne kadar yardım etme davranışını artıracak ve bu davranışları teşvik edecek eğitim içeriği oluşturulsa da davranışı gerçekleştirip gerçekleştirilmeme tercihi bireyin kendisine aittir (Organ ve Konovsky, 1989). Bu noktada öğrencilerin öğrendikleri becerileri kullanmamayı tercih etme ihtimallerinden söz edilebilir.

Her araştırmada olduğu gibi bu araştırmanın da sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmanın ilk sınırlılığı örneklemin Türkiye'nin doğusunda bulunan bir kamu üniversitesinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünde eğitim öğretimlerine devam eden öğrencileri kapsıyor olmasıdır. Dolayısıyla bu çalışma, genellenebilirliği sınırlayan tek bir üniversite örnekleminde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle PDR öğrencilerinin yardım etme eğilimlerinin farklı üniversitelerde (farklı coğrafi bölgelerde) PDR öğrenimine devam eden öğrenci örnekleminde incelenmesi yararlı olabilir. Araştırmada kesitsel yöntemin tercih edilmiş olması da araştırmanın bir diğer sınırlılığını oluşturmaktadır. PDR öğrencilerinin yardım etme eğilimlerinde meydana gelen değişimleri bir diğer ifadeyle lisans eğitiminde alınan derslerin öğrencilerin beceri ve gelişimlerine etkisini boylamsal yöntemlerle ortaya koyan

araştırmaların yapılmasına da ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda PDR öğrencilerinin yardım etme eğilimlerini sınıf düzeyine göre araştırarak boylamsal çalışmaların yapılması önerilmektedir. Yapılacak olan bu çalışmalardan elde edilen bulguların PDR programlarının oluşturulmasına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular çerçevesinde bazı önerilerde bulunulabilir. Yardım etme becerisi konusunda sorun yaşayan Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık öğrencilerine yönelik grup rehberliği çalışmaları yapılabilir. Cinsiyet değişkenine göre kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre daha bencil oldukları için yardım etme becerisi konusunda yapılacak grup rehberliği çalışmalarında kız öğrencilere öncelik tanınabilir. Sınıf düzeyi değişkenine göre yardım etme eğilimleri değişmemesine rağmen Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında yardımsever olma önemli bir mesleki değeri oluşturmaktadır. Bu yüzden Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programında yardım etme davranışı ve yardımsever olma davranışını ön palan çıkaran ders içeriklerinin düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca psikolojik danışman eğitimcilerinin de sahip olmaları gereken mesleki değerlerden biri olan yardımsever olma tutum ve davranışlarına sahip olmaları oldukça önemlidir. Okul psikolojik danışmanları mesleki rehberlik çalışmalarında, meslek tanıtım günleri düzenleyerek bu alanda çalışan psikolojik danışmanları okula davet edip, öğrencilerle bir araya gelmelerini sağlayarak mesleğin gerektirdiği kişilik özelliklerine daha çok vurgu yapılabilir. Yapılacak olan bu çalışmalarda özellikle Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünün yardım hizmeti sunun bir meslek alanı olduğuna vurgu yapılabilir. Ayrıca Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünü tercih etmeyi düşünen öğrencilere üniversitelerin ilgili programları tarafından meslek tanıtımı ile ilgili daha kapsamlı çalışmalar yapılarak yardım etme davranışı üzerine dikkat çekilebilir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Çalışma kapsamında makale yazarları arasında kişisel veya mali herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Oranları:

Katkı Düzeyi: 1. Yazar: %50-2. Yazar: %50

KAYNAKLAR

- Aricioğlu, A., & Owen, F. (2010). Psikolojik danışman adaylarının yardım etme stilleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 152-159. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/200196>
- Ashton, N. L., & Severy, L. J. 1976 Arousal and costs in bystander intervention. *Personality and Social Psychological Bulletin*, 2, 268-272.
- Barker, C., & Pistrang, N. (2002). *Psychotherapy and social support: Integrating research on psychological*

- helping. *Clinical Psychology Review*, 22(3), 361-379. [https://doi.org/10.1016/S0272-7358\(01\)00101-5](https://doi.org/10.1016/S0272-7358(01)00101-5)
- Bern, S. L. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(2), 155-162. <https://doi.org/10.1037/h0036215>
- Bridges, F. S., & Clark, S. M. (2000). Differences in lost letter responses from smaller rural communities. *North American Journal of Psychology*, 2(1), 121-126.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2012). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akdemi.
- Carlson, M., & Miller, N. (1987). Explanation of the relation between negative mood and helping. *Psychological Bulletin*, 102(1), 91-108. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.102.1.91>
- Carlson, M., Charlin, V., & Miller, N. (1988). Positive mood and helping behavior: A test of six hypotheses. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55(2), 211-229. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.55.2.211>
- Clark, M. S., & Waddell, B. A. (1983). Effects of moods on thoughts about helping, attraction, and information acquisition. *Social Psychology Quarterly*, 46(1), 31-35. <https://doi.org/10.2307/3033658>
- Clark, R. D., & Word, L. E. (1974). Where is the apathetic bystander? Situational characteristics of the emergency. *Journal of Personality and Social Psychology*, 29(3), 279-287. <https://doi.org/10.1037/h0036000>
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). *Neo Pi-R*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Çaparlar, C. Ö., & Dönmez, A. (2016). Bilimsel araştırma nedir, nasıl yapılır. *Türk J Anaesthesiol Reanim*, 44(4), 212-8.
- Civitçi, N., & Arıoğlu, A. (2012). Helping styles and personality traits based on the five-factor theory of counselor candidates. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 78-96. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/181358>
- Duru, E. (2002). *Öğretmen adaylarında kişi-durum yaklaşımı bağlamında yardım etme davranışı eğilimi, empati ve düşünme stilleri ilişkisi ve bu değişkenlerin bazı psikososyal değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Eagly, A. H., & Crowley, M. (1986). Gender and helping behavior: A meta-analytic review of the social psychological literature. *Psychological Bulletin*, 100(3), 283-308.
- Eisenberg, N., & Lennon, R. (1983). Sex differences in empathy and related capacities. *Psychological Bulletin*, 94, 100-131.
- Hackney, H., & Cormier, S. (2008). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri: psikolojik yardım süreci el kitabı*. (Çev. T. Erene ve S. Aydemir Sevim). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Hoffman, M. L. (1977). Sex differences in empathy and related behaviors. *Psychological Bulletin*, 84, 712-722.
- Gergen, K. J., Gergen, M. M., & Meter, K. (1972). Individual orientations to prosocial behavior. *Journal of Social Issues*, 28(3), 105-130. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1972.tb00035.x>
- George, J. M., & Jones, G. R. (1997). Organizational spontaneity in context. *Human Performance*, 10(2), 153-170. https://doi.org/10.1207/s15327043hup1002_6
- Günseli, G. (2008). Çağdaş eğitim sisteminde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. Kaya, A. (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde*, (s. 1-46), Ankara: Anı Yayıncılık.
- İkiz, F. E., Topkaya, N. & Sağlam, A. (2021). Temel değerler ve prensipler. İkiz, F. E., Uz Baş, A. ve Arslan, Ü. (Ed.). *Psikolojik danışma etik kodları içinde* (ss.6-16). Ankara: Türk PDR Derneği Yayınları
- Kapıkıran, N. A., Kapıkıran, Ş., & Başaran, B. I. (2010). Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin empatik eğilimler ve algıladıkları anne ve baba olumlu sosyal davranışları: Cinsiyetin farklılaştırıcı rolü. *Ege Eğitim Dergisi*, 11(1), 1-19. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/57025>
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kepeçoğlu, M. (1995). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Özerler Matbaası.
- Kravetz, D. F. (1976). Sex role concepts of women. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 44(3), 437-443. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.44.3.437>
- Kuzgun, Y. (1995). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Lefevor, G. T., & Fowers, B. J. (2016). Traits, situational factors, and their interactions as explanations of helping behavior. *Personality and Individual Differences*, 92, 159-163. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.12.042>
- Mischel, W. (2013). *Personality and assessment*. New York: Wiley
- Morrison, E. W. (1994). Role definitions and organizational citizenship behavior: The importance of the employee's perspective. *Academy of Management Journal*, 37(6), 1543-1567. <https://doi.org/10.5465/256798>
- Petro, C. S., & Putnam, B. A. (1979). Sex-role stereotypes: Issues of attitudinal changes. *Sex Roles*, 5(1), 29-39. <https://doi.org/10.1007/BF00289343>.

- Ribal, J. E. (1963). Social character and meanings of selfishness and altruism. *Sociology & Social Research*, 47(3), 311-321.
- Romer, D., Gruder, L., & Lizzadro, T. (1986). A person-situation approach to altruistic behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(5), 1001-1012. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.51.5.1001>
- Rosenkrantz, P., Vogel, S., Bee, H., Broverman, I., & Broverman, D. M. (1968). Sex-role stereotypes and self-concepts in college students. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 32(3), 287-295. <https://doi.org/10.1037/h0025909>
- Royzman, E. ve Kumar, B. (2001). On The Relative Preponderance Of Empathetics Orrow And Its Relation To Common Sense Morality. *New Ideas in Psychology*, 19, 131-144
- Ruble, T. L. (1983). Sex stereotypes: Issues of change in the 1970s. *Sex Roles*, 9(3), 397-402. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/BF00289675>
- Schein, E. H. (2010). *Helping: How to offer, give, and receive help*. San Francisco, California: Published by Berrett-Koehler Publishers
- Serpen, A. S., & Hasgöl, E. (2018). Examination of helping attitudes of social work students. *Kastamonu Education Journal*, 26(4), 1101-1110. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.434146>
- Staub, E. (1978). *Positive social behavior and morality*. Vol. 1. Social and personal influences. New York: Academic Press, Inc
- Organ, D. W. & Konovsky, M. (1989). Cognitive versus affective determinants of organizational citizenship behavior. *Journal of Applied Psychology*, 74(1), 157-164. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.74.1.157>
- Tan, H. (1992). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Underwood, B., Framing, W. J., & Moore, B. S. (1977). Mood, attention, and altruism: A search for mediating variables. *Developmental Psychology*, 13(5), 541-542. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.13.5.541>
- Voltan-Acar, N. (2005). *Grupla psikolojik danışma ilke ve teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (2004). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yurtal, F. D. (2008). Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Hizmet Türleri. Kaya, A. (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (s. 47-72). Ankara: Anı Yayıncılık
- World Health Organization. (2001). *Mental health policy project: policy and service guidance package: executive summary*. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/66907/WHO_NMH_MSD_MPS_01.3.pdf?sequence=1

THE TENDENCY OF HELPING ACCORDING TO PERSON-SITUATION APPROACH IN GUIDANCE AND PSYCHOLOGICAL COUNSELING STUDENTS

ABSTRACT

The purpose of the present study was to uncover the helping tendencies of the counseling candidates according to the Person-Situation Approach. The participants of the study were undergraduate students of the guidance and psychological counseling program of a state university in different grades (1st Grade, 2nd Grade, 3rd Grade, and 4th Grade). The criterion sampling method, which is one of the purposeful sampling methods, was used in the study. The study group consisted of 375 students, 269 (71.7%) females and 106 (28.3%) males. The Help Orientation Scale was used to collect the study data. The t-test and ANOVA methods were used in the study to determine whether the psychological counselor candidates' helping tendencies changed according to gender and grades. The findings of the study show that the tendency of helping counselors according to the Person-Situation

Approach does not change according to the grades variable but changes according to the gender variable.

Keywords: *Tendency to Help, Counselor Candidates, Gender, Grades.*

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ÖĞRENCİLERİNDE KİŞİ-DURUM YAKLAŞIMINA GÖRE YARDIM ETME EĞİLİMİ

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, psikolojik danışman adaylarının kişi-durum yaklaşımına göre yardım etme eğilimlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın katılımcıları bir kamu üniversitesinin rehberlik ve psikolojik danışmanlık programının farklı sınıf düzeylerinde eğitimlerine (1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıf) devam eden lisans öğrencileridir. Araştırmada amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 269'u (%71,7) kız, 106'sı (%28,3) erkek olmak üzere toplam 375 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma verilerini toplamak amacıyla Yardım Yönelimi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada, psikolojik danışman adaylarının yardım etme eğilimlerinin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre değişip değişmediğini belirlemek için t testi ve ANOVA yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulguları, PDR öğrencilerinin kişi-durum yaklaşımına göre yardım etme eğilimlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre değişmemekle birlikte cinsiyet değişkenine göre değiştiğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Yardım Etme Eğilimi, Psikolojik Danışman Adayları, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi.

INTRODUCTION

Guidance and psychological counseling services aiming at individuals' maintaining a healthy and harmonious development in every developmental period and realizing himself/herself (Kepçeoğlu, 1995; Günseli, 2008; Yeşilyaprak, 2004) is a helping profession serving individuals to enable them to develop in educational, professional and personal areas such as accepting and developing their superior and limited aspects, discovering professions (Kuzgun, 1995; Tan, 1992; Yeşilyaprak, 2004), and adapting to the changing social structure (Yurtal, 2008). Experts who will perform psychological counseling and guidance services must have certain qualifications. National Vocational Guidance Association states that psychological

counselors must be caring, patient, sensitive, emotionally balanced and objective, respectful and reliable towards people (Kuzgun, 1995). According to Hackney and Cormier (2008), psychological counselors are professional staff with personal awareness and understanding, consider the effects of cultural factors on individuals, and are sensitive, open-minded, competent, objective, reliable, attractive in interpersonal relationships, sincere, accepting, and empathetic. It is expected that psychological counselors are specialized in necessary helping skills (Voltan-Acar, 2005). Helping in daily life is defined as actions enabling a person to solve a problem, achieve something or make something easier (Schein, 2010). In other words, helping behaviors include voluntary behaviors aimed at helping others or preventing the emergence of work-related problems, although there is no obligation or duty (George and Jones, 1997). There are different forms of helping behaviors, and the first form is the “informal” one. In all cultures, informal help is now institutionalized and considered the basis of a civilized society. Informal help can also be considered as a part of a moral, ethical and civil code of conduct. Such help always happens on a routine basis. Another form of help is “semi-formal” help, which takes the form of requesting help from individuals with less personal contact by paying for the service or information they provide. For example, help from various technicians is semi-formal help when one needs help with the home, car, computer, and audio-visual equipment. The third form of help is “formal” help, which occurs in the form of receiving medical, legal, or psychological help from a specialist with a bachelor’s degree in the field when emotional difficulties are faced and help is needed. People refer to doctors, lawyers, counselors, social workers, psychologists, and psychiatrists to take care of themselves individually for formal help. In such cases, the helping process is taken from experts in the field, and the services offered include a formal procedure including contracts, timelines, and payment (Schein, 2010). For this reason, psychological counseling and therapy mean formal help (Barker & Pistrang, 2002). The literature deals with helping behaviors in terms of personality traits or situational factors on behaviors (Duru, 2002; Romer, Gruder & Lizzadro, 1986; Gergen, Gergen & Meter, 1972; Staub, 1978). It was stated in previous studies that many situational factors affect helping behavior (Mischel, 2013). The mood of a person is one of these situational factors (Carlson & Miller, 1987; Carlson, Charlin & Miller, 1988; Clark & Waddell, 1983; Underwood, Framing & Moore, 1977). An example of a mood can be given as the mood when individuals are in a depressed mood and are not consistently interested in helping (Carlson & Miller, 1987). Another situational factor is the ambiguity of the help situation (Clark and Word, 1974). The fact that the distress or situation of the persons who need help is perceived/not perceived as a situation that can be helped by people can be given as an example of the ambiguity (Ashton & Severy, 1976).

Another situational factor is the unusual of the situation of the person who needs help. In this context, the studies of Bridges and Clark (2000) can be given as

examples. It was reported in their studies conducted on individuals who needed help in the loss or non-return of their letters that were lost in urban areas were returned less frequently than letters lost in rural areas. Personality traits such as honesty, humility, compassion, altruistic motives, and helpfulness are associated with volunteerism and prosocial behaviors (Lefevor & Fowers, 2016). Compassion is a very basic trait that is associated with helping behavior. Although some traits (e.g. altruism and gentleness) are related directly to the helping behavior, some other traits (e.g. humility, submission, and accuracy) may not be related directly to the helping behavior (Costa & McCrae, 1992). A helping behavior model that combined both personality traits and situational factors were developed by Romer et al. (1986) based on Ribal's (1963) personality typology. According to Ribal's (1963) helping model, individuals differ in two basic dimensions in the context of interpersonal behavior. The first dimension is to help those who are in need (i.e. nurturance), the second dimension is to receive help from other people (receiving help) when the individual needs help. The dimension of receiver-giver type help (i.e. nurturance) includes the tendency of individuals to recognize the worries and sorrows experienced, support them, and reduce their anxiety. For this reason, although loving (compassionate) individuals tend to help those in need, non-loving individuals tend to avoid helping those in need. The dimension of receiving help (i.e. nurturance) includes the tendency to seek help and sympathetic support from other people, especially when needed. Although individuals who receive help tend to encourage receiving help from others, individuals who do not receive help tend to prefer independence and avoid receiving help from others.

The dimension of receiving help (i.e. nurturance) includes interesting person-situation interactions. When a person can receive help from others, helpers act more than non-helpers. However, people who do not receive help in situations to act independently are more likely to take action more quickly than those who receive help. The dimension of receiving help (i.e. nurturance) shows different helping tendencies depending on social situations (Romer et al., 1986).

The behaviors of receiving and receiver-giver types help differ in the four personality types of these two different dimensions, which are altruistic type, receiver-giver type, self-sufficient type, and selfish type. Although altruists are willing to help others, they are not willing to seek help from others. Although altruists help those who need help, they avoid helping behavior when they want to be rewarded financially or morally for their help. For this reason, they are not interested in material or moral rewards. Giver-receiver types are motivated to help others, and when they receive any reward for their help, their tendency to help increases and they also tend to help others to the extent that they benefit. The other two personality types are different types of non-helpful personality types. Selfish people are willing to receive help from others, but not willing to give it. They are also motivated to seek help and are unwilling to help others unless the cost of not helping is se-

rious and the reward is great. Self-sufficient people are reluctant to seek help from others and do not help others. Although the model consisting of four personality types (altruistic, giver-receiver, self-sufficient, selfish) argues that any of these four personality types may be more dominant than the others in terms of helping tendency, it also explains various possible reasons that motivate helping behavior. For this reason, the model also argues that people who give relatively help (i.e. altruists and receiver-giver types) are more likely to be helpful than people who do not (i.e. those who are selfish and self-sufficient) (Romer et al., 1986).

No studies were detected investigating the extent to which individuals oriented towards a profession that requires helping have this requirement in the context of person-state. When the literature was reviewed, it was seen that the studies conducted on the tendency to help were limited. In these studies, Duru (2002) determined the empathy and helping tendency of the teacher candidates, and Çivitçi and Arıcıoğlu (2012) investigated psychological counseling and guidance department's senior students and personality traits based on the 5-Factor Theory (extraversion, emotional instability, agreeableness, responsibility, and being open to experience) in helping. Arıcıoğlu and Owen (2010) determined the preferences of the 4th-grade students for psychological counseling and guidance in cognitive styles/helping styles grouped as sensory-motor, concrete/situational, abstract, and dialectical/systemic, and Serpen and Hasgöl (2018) investigated the helping attitudes of the students of social service, which is a helping profession. Aside from these studies, no other studies were conducted on the tendency to help.

It is considered that it is important to investigate whether students who continue their undergraduate education in Psychological Counseling and Guidance profession tend to help or not because Psychological Counseling and Guidance is a profession that provides help. The "Psychological Counseling Principles and Techniques", "Individual Counseling Practices", "Human Relations and Communication", "Guidance in Elementary Education", "Group Guidance", and "Group Counseling" courses are included in the Psychological Counseling undergraduate program to help counselor candidates specialize in the necessary helping skills. It is also considered that it is important to investigate whether these courses in the program have effects on the tendency to help by developing personal awareness and understanding, sensitivity to cultural elements, being reliable, successful in interpersonal relations, empathy, cooperation, and sharing skills in Psychological Counseling and Guidance professionals, which is a helping profession which required being more empathetic and behave more pro-socially as a requirement of the profession (Kapıkıran, Kapıkıran, & Başaran, 2010). According to the data of the World Health Organization (2001), approximately 450 million people suffer from mental and physical health problems and mental health problems are in the top 10 in the list of health problems prepared by the World Health Organization. For this reason, the need for mental health services is increasing in all countries

and “mental diseases constitute 12% of the global disease burden”. It is considered that these high rates show the importance of professions that provide helping services.

It is considered that one of the variables that might have an impact on helping behavior is the person-situation relationship. The present study might contribute to the understanding of the person-situation effect, which is considered to be one of the factors affecting the helping behavior in psychological counseling and guidance students and to develop some strategies for what can be done in this respect. The main purpose of the study was to examine the tendency to help according to the Person-Situation Approach in Guidance and Psychological Counseling students. Also, the demographic variables (gender and grade) that might affect the helping behavior of Guidance and Psychological Counseling students were determined. It was seen in the literature review that people have gender stereotypes towards male and female gender roles. Eagly and Crowley (1986) argued that the norms/standards guiding the helping behavior were quite different in male and female gender roles. In stereotype studies, women were evaluated more positively, not only in terms of being helpful but also in terms of compassion and ability to be fully committed (Bern, 1974; Ruble, 1983). It was also argued that girls are generally more empathetic than boys (Hoffman, 1977).

Another variable considered to affect helping behavior is the grades. Guidance and Psychological Counseling students take introductory courses in the 1st and 2nd grades (e.g., Introduction to Psychology, Developmental Psychology, Learning Psychology, Principles and Techniques, Individual Counseling Practices, Counseling Skills, etc.). It is considered that especially the basic courses taken at a more advanced level will affect the empathy skills and empathy levels of the students positively. It is considered that the differentiation of the lessons taken for the grades may affect the helping behaviors of the students. It is reported that establishing empathy will facilitate helping (Duru, 2002; Royzman & Kumar, 2001). For this purpose, answers to the following questions were sought in the present study. Does the tendency of the students to help show significant differences according to the Person-Situation Approach and;

- c. according to gender?
- d. according to grades?

METHOD

Study Model

This cross-sectional study had a correlational screening model, which is used to uncover the existence of interactions between multiple variables (Karasar, 2005). Similar characteristics of groups with different characteristics are examined in a certain period in a cross-sectional study (Çaparlar and Dönmez, 2016). Students from four different grades who attended the GPC department in the 2019-2022 spring semester were included in this study.

Population and Sample of the Study

The population of the study was the students of İnönü University, Faculty of Education, Guidance, and Psychological Counseling. The universe consisted of 400 GPC students. The sampling of the study consisted of the 1st, 2nd, 3rd, and 4th-year students of the Guidance and Psychological Counseling Department continuing their education in a public university in the spring semester of the 2019-2020 academic year. The Criterion Sampling Method, which is one of the purposeful sampling methods, was used in the study. Purposeful sampling is the selection of groups suitable for a study to conduct a more detailed study. It is essential in the Criterion Sampling Method to select groups with certain qualifications related to the purpose of the study (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2012). The criterion that was determined for the present study was being a student of the Guidance and Psychological Counseling Department. The formula $k = N/n$ was used in sample selection. In this context, since there were classes of 100 students, $400/100=40$ units were reached from each grade. The demographic characteristics are given in the table below.

Table 1. Demographic Characteristics

		f	%
Gender	Female	269	71,7
	Male	106	28,3
Grade	1	101	26,9
	2	116	30,9
	3	117	31,2
	4	41	10,9
TOTAL		375	100

A total of 375 students were contacted and among them, 269 (71.7%) were female and 106 (28.3%) were male. Also, 101 students attended the 1st grade (26.9%), 116 students attended the 2nd grade (30.9%), 117 students attended the 3rd grade (31.2%), and 41 students attended the 4th grade (10.9%). The mean age of the sample was found to be $\bar{X}=20.59$.

Data Collection Tools

The Help Orientation Scale was used to collect the study data, and the Personal Information Form was used to access the gender and grade information of the participants.

Help Orientation Scale (HSE): The scale was developed by Romer et al. (1986) and adapted to Turkish by Duru (2002) with validity and reliability studies. The scale measures the help responses of individuals to 18 real-life situations depending on the 4 different personality types in the model. There are 4 sub-dimensions in the scale; altruism, receiver-giver type, self-sufficient and selfish. Each question in the scale is structured to reflect the response of a personality type. The personality type that individuals are suitable for is obtained by converting the answers to the Z score. Helping responses are scored over 1 (Yes) and 0 (No) with a high score indicating higher helping tendencies. In the adaptation study for the scale and the analysis of language equivalence, the relationship between Turkish and English applications was found to be $r=.75$, $p<.01$, and the test-retest reliability of the scale between the two applications was found to be $n=84$, $r=.75$, $p<.01$, and the alpha (α) coefficient ($n=84$) was found to be $\alpha=.68$, $p<.01$ in internal consistency reliability analyzes (Duru, 2002). In the present study, the Cronbach Alpha Values of the sub-dimensions are listed as follows; .86 for altruistic, .84 for receiver-giver type, .82 for self-sufficient, and finally .80 for selfish. The Cronbach alpha value for the entire scale was found to be .80.

Analysis of Data

The data of the study were collected face-to-face in the spring semester of the 2019-2020 academic year. After the approval of the ethics committee was received for the study (13/03/2020-E.21885), the scales were applied to the GPC normal education and secondary education students in line with the permission of the responsible faculty members. An informed consent form was prepared before the implementation and distributed with the scale. All scale applications were performed by the researchers. The applications were completed in approximately 20-25 minutes and the SPSS 21 statistical program was used to analyze the data.

The data that were collected in the study were prepared for analysis and 386 students were contacted in the study. In the implementation, students who filled in the measurement tool incompletely or incorrectly were excluded from the dataset, which consisted of 375 people after this step. To determine whether the data met the normality assumption, the Skewness- Kurtosis values were examined in the distribution of the data.

The t-test and ANOVA methods were used in the data analysis to determine whether the helping tendencies of GPC students changed according to the gender and grade variables. The Tukey Test was used to determine the group that caused the difference between the groups. The helping tendencies of GPC students were also evaluated according to the arithmetic means.

RESULTS

The helping tendencies of the students of the guidance and psychological counseling department were analyzed in this section according to some variables and the results are given below, respectively.

GPC Students and Tendency to Help

The results of the analysis that was made to determine the helping tendencies of the students of the guidance and psychological counseling department are given in Table 1.

Table 1. Helping Tendencies of GPC Students

	n	\bar{X}	SD	%
Altruism total	375	9.28	3.01	52
Receiver-giver type total	375	4.09	1.79	22.8
Self-sufficient total	375	1.77	1.52	9.90
Selfish total	375	2.73	1.50	15.30

As seen in Table 1, the highest average score obtained in the altruism, self-sufficient, receiver-giver type, and selfishness subscales in guidance and psychological counseling students was detected in altruism. For this reason, the students of the Guidance and Psychological Counseling Department had higher scores in the altruism sub-dimension. High scores received from the sub-dimensions of the scale indicate the existence of that tendency. As a result, it was seen that the tendency of the students of the department to help was altruism.

Tendency to Help and Gender

The results of the analysis made on whether the helping tendencies of the students of the guidance and psychological counseling department differed according to gender are given below, respectively.

Table 2. T-Test Results of the Sub-Dimensions of the Helping Tendency of GPC Students According to the Gender Variable

		n	\bar{X}	SD	SD	t	p
GENDER	Altruistic	Female	269	9.20	2.89	2.89	
	Total	Male	106	9.48	3.29	3.29	-.81 .418
	Receiver-Giver	Female	269	4.14	1.80	1.80	
	Type Total	Male	106	3.97	1.74	1.74	.82 .410
	Self-Sufficient	Female	269	1.69	1.50	1.50	
	Total	Male	106	1.99	1.57	1.57	-1.71 .087
	Selfish Total	Female	269	2.85	1.48	1.48	
		Male	106	2.44	1.53	1.53	2.37 .018*

p<0.05*

As can be seen in Table 2, there were no significant gender differences in the mean scores obtained in the altruism, giving-and-receiver type, and self-sufficient subscales in guidance and psychological counseling students. In the selfishness sub-dimension, the differences between the mean of female ($\bar{X}=2.85$) and male ($\bar{X}=2.44$) students were found to be significant and the selfishness mean scores of female students were significantly higher than those of male students.

Tendency to Help and Grades

The results of the One-Way Analysis of Variance (ANOVA) that was conducted to determine whether the helping tendencies of the students of the guidance and psychological counseling department differed according to the grades are given in Table 3.

Table 3. The Results of the Helping Tendency Sub-Dimensions of GPC Students According to the Grades Variable (ANOVA)

		n	\bar{X}	SD	SD	F	p	Significant Difference	
GRADE	Altruism	1st Grade	101	9.22	2.98	.29	.78	.50	-
		2nd Grade	116	8.99	3.00	.27			
		3rd Grade	117	9.46	3.13	.28			
		4th Grade	41	9.70	2.84	.44			
	Receiver-Giver Type	1st Grade	101	4.02	1.91	.19	1.7	.16	-
		2nd Grade	116	4.31	1.72	.16			
		3rd Grade	117	3.83	1.73	.16			
		4th Grade	41	4.34	1.75	.27			
	Self-Sufficient	1st Grade	101	1.80	1.45	.14	.21	.88	-
		2nd Grade	116	1.82	1.56	.14			
		3rd Grade	117	1.76	1.61	.14			
		4th Grade	41	1.60	1.52	.21			
	Selfish	1st Grade	101	2.62	1.46	.14	1.84	.13	-
		2nd Grade	116	2.81	1.50	.14			
		3rd Grade	117	2.90	1.55	.14			
		4th Grade	41	2.31	1.38	.21			

p<0.05*

As seen in Table 3, there were no significant differences in the mean scores obtained in the altruism, self-sufficient, receiver-giver type, and selfishness subscales in guidance and psychological counseling students according to the grades. The tendencies to help did not differ according to the grades.

DISCUSSION, CONCLUSION, AND RECOMMENDATIONS

In the present study, the tendency of GPC students to help was examined according to some variables with the Person-Situation Approach. According to the findings obtained in the study, some students had the highest altruism score (52%), followed by students with high receiver-giver type scores (22%). The number of students with a high selfish score was 15.30%. The self-sufficient students were at the lowest level with a score percentage of 9.90. Students of the Guidance and Psychological Counseling Department have an altruistic help tendency. The other finding obtained in the study was that the tendency to help according to the Person-Situation Approach in GPC students did not change according to the grade

variable but changed according to the gender (only selfishness subscale) variable. According to the gender variable, the selfishness levels of female students were significantly higher than male students in the tendency to help.

As a result of the analysis made to determine the helping tendency most frequently used by Guidance and Psychological Counseling students according to the Person-Situation Approach, it was found that the highest helping tendency in the average scores obtained in altruism, self-sufficient, receiver-giver type, and selfishness subscales. In altruism, there is a tendency to help, a willingness to help others, while there is no willingness to receive help from others. In the model developed by Romer et al. (1986) for person-state interaction, it was stated that relatively helpful people (altruists and receiver-giver types) were more likely to be helpful than those who were not (selfish and self-sufficient). There are some behaviors that psychological counselors put forward to achieve the purpose of performing their profession. Every professional is expected to exhibit these behaviors. Being helpful, which is one of the professional values of psychological counselors, is among the purposive values (Ikiz, Topkaya & Sağlam, 2021). For this reason, psychological counselors and psychological counselor candidates must be helpful. It is seen in the model of Romer et al. (1986) that GPC students are in the group of people who give help. For this reason, this result can be interpreted as that GPC students are helpful.

As a result of the study, when the person-situational helping tendencies of GPC students were examined according to gender, it was found that although there were no significant differences in altruism, giving-receiver type, and self-sufficient subscales, there was a difference only in the selfishness subscale. Although there was some evidence that gender stereotypes remained stable in studies that conducted in the 1970s, one study reported that stereotype changes occurred between 1968 and 1975 (Petro & Putnam, 1979). The Gender Role Stereotype Questionnaire (SRSQ), which was developed by Rosenkrantz, Vogel, Bee, Broverman, and Broverman (1968) in the late 1960s, was employed in the sampling of school counselors in 1975 by Petro and Putnam, and a wide range of differences was detected in this study on school counselors between men and women. Few characteristics were identified in this respect. Considering the findings of the studies examining whether gender creates a significant difference in the helping behaviors of individuals in the national literature, it was found that similar results were reached. Arıcıoğlu and Korkut Owen (2010) found that there were no significant differences in terms of the gender variable in their study, in which they investigated which helping style was preferred by the fourth-year GPC students. Similarly, Serpen and Hasgül (2018) reported that the helping attitudes of students in social work, which is a helping profession, did not change according to gender. Duru (2002) found that gender did not cause any significant differences in helping scores in the study he conducted on teacher candidates. Studies conducted on gender stereotypes emphasized that the female gender role promotes helping. In previous studies, women

were rated more positively, not only in terms of helping but also in terms of being kind and compassionate (Bem, 1974; Ruble, 1983). However, the fact that the scores of the female students were higher than those of the male students in the selfishness subscale, which is a type of unhelpful personality type in this study, can be explained by Kravetz's (1976) assumption that gender role stereotypes change over time. For this reason, this result can be interpreted as male GPC students being more likely to be helpful than females.

It was also found that there were no significant differences in the person-situational helping status of GPC students according to grades, altruism, self-sufficient, receiver-giver type, and selfishness subscales, which can be interpreted as there being no difference between the altruists and givers in the helping group and the selfishness and self-sufficient ones in the non-helpful group according to the grades variable. However, since the GPC students received the "Counseling Principles and Techniques", "Individual Counseling Practices", "Human Relations and Communication", "Guidance in Primary Education", "Group Guidance", and "Group Counseling" courses during undergraduate education, it was expected that there would be a significant difference in their helping tendencies. However, when the general situation of helping behavior was considered, it was seen that it has an individual-based structure (Morrison, 1994). When considered in this context, the reason for the lack of change in the helping behaviors of the students may be their individual preferences. Also, the contents and applicability of helping behavior depend on the subjective preferences of the individual. Although educational content is created to increase helping behaviors and encourage such behaviors, the choice of whether or not to perform the behavior belongs to the individual (Organ & Konovsky, 1989). At this point, students may prefer not to use the skills they learn.

As in any study, the present study also had limitations. The first limitation of the study was that the sampling included students who continued their education in the Guidance and Psychological Counseling Department of a state university in eastern Turkey. For this reason, this study was conducted in one single university sampling, which limits the generalizability of the results. For this reason, it may be useful to examine the helping tendencies of GPC students in a sample consisting of students attending PCR education at different universities (in different geographical regions). The fact that the cross-sectional study design was preferred in the study was another limitation. It is considered that there is a need for studies to reveal the changes in the helping tendencies of GPC students, in other words, the effects of the courses taken in undergraduate education on the skills and development of the students with longitudinal methods. For this reason, it is recommended for future studies to conduct longitudinal studies to investigate the helping tendencies of GPC students according to grades. It is also considered that the findings obtained in these studies will also contribute to the creation of GPC programs.

Some suggestions can be made in the framework of the findings obtained in this study. Group guidance studies can be conducted for Guidance and Psychological Counseling students with problems with helping skills. According to the gender variable, priority can be given to female students in group guidance studies on helping skills because female students are more selfish than male students. Although the tendency to help does not change according to the grades variable, being helpful in the field of Guidance and Psychological Counseling is an important professional value. For this reason, it is recommended to organize the course contents that emphasize helping behavior and benevolent behaviors in the Guidance and Psychological Counseling undergraduate program. Also, psychological counselor educators need to have helpful attitudes and behaviors, which is one of the professional values that they must have. More emphasis can be placed on the personality traits required by the profession by organizing career promotion days inviting psychological counselors working in this field to the school and enabling them to meet with students in the vocational guidance work of school counselors. In future studies, it can be emphasized that the help service of the Guidance and Psychological Counseling Department is a professional field. Also, the attention of students considering choosing the Department of Guidance and Psychological Counseling can be drawn to helping behavior by conducting more comprehensive studies on career promotion by the relevant programs of the universities.

Conflict of Interest

There is no personal or financial conflict of interest between the authors of the article within the scope of the study.

Author Contributions:

Contribution Level: Autor 1: %50- Autor 2: %50

REFERENCES

- Aricioğlu, A., & Owen, F. (2010). Psikolojik danışman adaylarının yardım etme stilleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 152-159. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/200196>
- Ashton, N. L., & Severy, L. J. 1976 Arousal and costs in bystander intervention. *Personality and Social Psychological Bulletin*, 2, 268-272.
- Barker, C., & Pistrang, N. (2002). Psychotherapy and social support: Integrating research on psychological helping. *Clinical Psychology Review*, 22(3), 361-379. [https://doi.org/10.1016/S0272-7358\(01\)00101-5](https://doi.org/10.1016/S0272-7358(01)00101-5)
- Bern, S. L. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(2), 155-162. <https://doi.org/10.1037/h0036215>
- Bridges, F. S., & Clark, S. M. (2000). Differences in lost letter responses from smaller rural communities. *North American Journal of Psychology*, 2(1), 121-126.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2012). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akdemi.
- Carlson, M., & Miller, N. (1987). Explanation of the relation between negative mood and helping. *Psychological*

- Bulletin*, 102(1), 91-108. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.102.1.91>
- Carlson, M., Charlin, V., & Miller, N. (1988). Positive mood and helping behavior: A test of six hypotheses. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55(2), 211-229. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.55.2.211>
- Clark, M. S., & Waddell, B. A. (1983). Effects of moods on thoughts about helping, attraction, and information acquisition. *Social Psychology Quarterly*, 46(1), 31-35. <https://doi.org/10.2307/3033658>
- Clark, R. D., & Word, L. E. (1974). Where is the apathetic bystander? Situational characteristics of the emergency. *Journal of Personality and Social Psychology*, 29(3), 279-287. <https://doi.org/10.1037/h0036000>
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). *Neo Pi-R*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Çaparlar, C. Ö., & Dönmez, B. A. (2016). Bilimsel araştırma nedir, nasıl yapılır. *Türk J Anaesthesiol Reanim*, 44(4), 212-8.
- Civitçi, N., & Arıcıoğlu, A. (2012). Helping styles and personality traits based on the five-factor theory of counselor candidates. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 78-96. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/181358>
- Duru, E. (2002). *Öğretmen adaylarında kişi-durum yaklaşımı bağlamında yardım etme davranışı eğilimi, empati ve düşünme stilleri ilişkisi ve bu değişkenlerin bazı psikososyal değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Eagly, A. H., & Crowley, M. (1986). Gender and helping behavior: A meta-analytic review of the social psychological literature. *Psychological Bulletin*, 100(3), 283-308.
- Eisenberg, N., & Lennon, R. (1983). Sex differences in empathy and related capacities. *Psychological Bulletin*, 94, 100-131.
- Hackney, H., & Cormier, S. (2008). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri: psikolojik yardım süreci el kitabı*. (Çev. T. Erene ve S. Aydemir Sevim). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Hoffman, M. L. (1977). Sex differences in empathy and related behaviors. *Psychological Bulletin*, 84, 712-722.
- Gergen, K. J., Gergen, M. M., & Meter, K. (1972). Individual orientations to prosocial behavior. *Journal of Social Issues*, 28(3), 105-130. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1972.tb00035.x>
- George, J. M., & Jones, G. R. (1997). Organizational spontaneity in context. *Human Performance*, 10(2), 153-170. https://doi.org/10.1207/s15327043hup1002_6
- Günseli, G. (2008). Çağdaş eğitim sisteminde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. Kaya, A. (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde*, (s. 1-46), Ankara: Anı Yayıncılık.
- İkiz, F. E., Topkaya, N. & Sağlam, A. (2021). Temel değerler ve prensipler. İkiz, F. E., Uz Baş, A. ve Arslan, Ü. (Ed.). *Psikolojik danışma etik kodları içinde* (ss.6-16). Ankara: Türk PDR Derneği Yayınları
- Kapıkıran, N. A., Kapıkıran, Ş., & Başaran, B. I. (2010). Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin empatik eğilimler ve algıladıkları anne ve baba olumlu sosyal davranışları: Cinsiyetin farklılaştırıcı rolü. *Ege Eğitim Dergisi*, 11(1), 1-19. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/57025>
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Keçeoğlu, M. (1995). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Özerler Matbaası.
- Kravetz, D. F. (1976). Sex role concepts of women. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 44(3), 437-443. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.44.3.437>
- Kuzgun, Y. (1995). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Lefevor, G. T., & Fowers, B. J. (2016). Traits, situational factors, and their interactions as explanations of helping behavior. *Personality and Individual Differences*, 92, 159-163. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.12.042>
- Mischel, W. (2013). *Personality and assessment*. New York: Wiley
- Morrison, E. W. (1994). Role definitions and organizational citizenship behavior: The importance of the employee's perspective. *Academy of Management Journal*, 37(6), 1543-1567. <https://doi.org/10.5465/256798>
- Petro, C. S., & Putnam, B. A. (1979). Sex-role stereotypes: Issues of attitudinal changes. *Sex Roles*, 5(1), 29-39. <https://doi.org/10.1007/BF00289343>
- Ribal, J. E. (1963). Social character and meanings of selfishness and altruism. *Sociology & Social Research*, 47(3), 311-321.
- Romer, D., Gruder, L., & Lizzadro, T. (1986). A person-situation approach to altruistic behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(5), 1001-1012. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.51.5.1001>
- Rosenkrantz, P., Vogel, S., Bee, H., Broverman, I., & Broverman, D. M. (1968). Sex-role stereotypes and self-concepts in college students. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 32(3), 287-295. <https://doi.org/10.1037/h0025909>
- Royzman, E. ve Kumar, B. (2001). On The Relative Preponderance Of Empathetics Orrow And Its Relation To

- Common Sense Morality. *New Ideas in Psychology*, 19, 131-144
- Ruble, T. L. (1983). Sex stereotypes: Issues of change in the 1970s. *Sex Roles*, 9(3), 397-402. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/BF00289675>
- Schein, E. H. (2010). *Helping: How to offer, give, and receive help*. San Francisco, California: Published by Berrett-Koehler Publishers
- Serpen, A. S., & Hasgöl, E. (2018). Examination of helping attitudes of social work students. *Kastamonu Education Journal*, 26(4), 1101-1110. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.434146>
- Staub, E. (1978). *Positive social behavior and morality*. Vol. 1. Social and personal influences. New York: Academic Press, Inc
- Organ, D. W. & Konovsky, M. (1989). Cognitive versus affective determinants of organizational citizenship behavior. *Journal of Applied Psychology*, 74(1), 157-164. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.74.1.157>
- Tan, H. (1992). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Underwood, B., Framing, W. J., & Moore, B. S. (1977). Mood, attention, and altruism: A search for mediating variables. *Developmental Psychology*, 13(5), 541-542. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.13.5.541>
- Voltan-Acar, N. (2005). *Grupla psikolojik danışma ilke ve teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (2004). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yurtal, F. D. (2008). Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Hizmet Türleri. Kaya, A. (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (s. 47-72). Ankara: Anı Yayıncılık
- World Health Organization. (2001). *Mental health policy project: policy and service guidance package: executive summary*. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/66907/WHO_NMH_MSD_MPS_013.pdf?sequence=1